

**Міністерство освіти і науки України
Відокремлений структурний підрозділ
«Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
Мукачівського державного університету»**

СИЛАБУС

Дисципліна

ППО 1 Сучасна українська мова

для здобувачів освіти спеціальності 035 Філологія
ОС «Молодший бакалавр»

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
МУКАЧІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

Відділення гуманітарної освіти
Предметна (циклова) комісія викладачів філологічних дисциплін

1. Короткий опис дисципліни та контактна інформація викладача

Назва курсу	Сучасна українська мова
Назва спеціальності	035 Філологія
Назва освітньої програми	Українська мова та література Освітній ступінь «Молодший бакалавр»
Статус дисципліни	вибіркова
Семестр вивчення	I - II, 2022-2023 н.р.
Мова викладання	українська
Кількість кредитів ЄКТС	7 ЄКТС
Загальний обсяг годин	210 годин
Лекційні заняття	48 годин
Практичні заняття	34 годин
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна робота	128 годин
Підготовка до екзамену	—
Форма підсумкового контролю	Екзамен
Викладач	Паук Марина Михайлівна , кандидат філологічних наук, доцент, викладачка української мови та літератури, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Е-mail	marina.pauk72@ukr.net
Консультації	Очне/ Он-лайн (за потреби)

Перелік загальних компетентностей випускників

Навчальна дисципліна передбачає такі компетентності: інтегральну, загальні та фахові.

Інтегральна компетентність:

ІК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність вільно володіти, спілкуватися державною мовою як усно так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно, здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність до абстрактного та критичного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати теоретичні знання у практичних ситуаціях, для всебічного розвитку особистості, забезпечувати якість роботи, що виконується.

ЗК 12. Здатність довільного використання засобів інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 13. Здатність проведення наукових досліджень на належному рівні.

Перелік фахових компетентностей випускників

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність застосовувати в професійній діяльності фахові знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність критично осмислювати історичні надбання, сучасний стан та перспективи української мови у Європейському просторі.

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні особливості української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію, формувати культуру саморозвитку.

ФК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури: від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

ФК 6. Здатність досконало володіти усним та писемним мовленням, мовленнєвою діяльністю, відповідно до норм української літературної мови для розв'язання фахових завдань у різних сферах життя.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, планування, проведення дослідно-пошукової, наукової діяльності.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань, формувати власну думку та приймати рішення, генерувати нові проєкти та ідеї.

ФК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною мовою, забезпечити функціонування державної мови в усіх сферах суспільного життя.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів, досконало володіти орфографією та пунктуацією української мови.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

РН 1. Вільно володіти та спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною мовою усно й письмово, осмислюючи картини світу іншої соціокультури, застосовувати засоби і технології міжкультурної комунікації та взаємодії. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

РН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати, застосовувати принцип науковості при викладі загальномовних фактів.

РН 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти, проєктувати, формувати власну траєкторію саморозвитку та самовдосконалення.

РН 4. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів, аналізувати, оцінювати, прогнозувати соціальні, правові, культурні, економічні, політичні та інші події, явища.

РН 5. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

РН 6. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів, користуватися термінологією у дослідно-пошуковій діяльності у сфері філологічних досліджень.

РН 7. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання, мовну й орфографічну компетентність у професійній діяльності.

РН 8. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати

соціолінгвальну ситуацію, адаптуватися у різних соціальних ситуаціях, володіти вербальними та невербальними засобами спілкування.

РН 9. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

РН 10. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною мовою, застосовувати знання мовознавства, фольклористики, літературознавства у філологічній галузі.

РН 11. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють, проявляти професійну компетентність на практиці.

РН 12. Аналізувати й інтерпретувати твори української та художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі.

РН 13. Використовувати мову, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя, визначати проблеми, цілі діяльності, планувати, брати на себе відповідальність за прийняті рішення та їх виконання.

РН 14. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

РН 15. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції української мови, вміти застосовувати їх у професійній діяльності, удосконалювати та розвивати свій інтелектуальний і загальний культурний рівень.

РН 16. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем спеціалізованих сферах професійної діяльності та навчання.

РН 17. Мати навички управління, розробки, реалізації комплексних дій, проєктів при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності, нести відповідальність за прийняття та виконання рішень у непередбачуваних умовах.

РН 18 . Мати навички дослідно-пошукової, наукової діяльності у сфері філологічних досліджень.

ПРОГРАМА З КУРСУ «СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА»

Фонетика і фонологія

Предмет фонетики і фонології, зв'язок з іншими лінгвістичними дисциплінами. Загальна характеристика фонетичної системи сучасної української мови. Акустичні властивості мовних звуків. Три аспекти вивчення звука.

Голосні та приголосні звуки. Акустико-артикуляційна класифікація голосних звуків. Акустико-артикуляційна класифікація приголосних звуків: за способом і місцем творення, за ступенем палаталізації, за участю голосу і шуму. Додаткові артикуляційні ознаки приголосних звуків: подовження та подвоєння. Зміни приголосних у потоці мовлення. Асиміляція і дисиміляція. Спрощення в групах приголосних.

Система фонем сучасної української літературної мови. Поняття про фонему. Диференційні ознаки та функції фонем. Поняття позиції у фонології. Головні вияви і варіанти фонем. Фонетична і фонематична транскрипції.

Історичні чергування голосних фонем. Чергування о, е – і (з історичними коментарями). Чергування о, е з «нулем звука» (історичний коментар). Чергування е – о після шиплячих та й (з історичним коментарем). Найдавніші чергування голосних фонем. Чергування і – й; у – в українській мові.

Історичні чергування приголосних фонем.

Чергування г–ж–з';к–ч–ц'; х–ш–с' (зісторичним коментарем). Чергування твердих і м'яких приголосних фонем. Узаємодія приголосних з j (з історичними коментарями).

Склад як одиниця фонетичної системи. Український складоподіл. Морфемне членування і складоподіл. Орфографічний і фонетичний складоподіл.

Український наголос, його функції та ознаки. Значення наголосу для словникового складу і граматичного ладу української мови.

Орфоепія, графіка, орфографія

Поняття орфоєпії. Основні риси української літературної вимови. Інтонація як ритмомелодична характеристика мовлення. Закінчена і незакінчена інтонація. Основні види інтонаційних структур у реченні. Випадки порушення орфоєпічних норм. Деякі особливості

вимови слів іншомовного походження.

Найдавніші відомості з історії української графіки та орфографії. Графічні засоби української мови. Основні вимоги до алфавітного письма.

Історія українського правопису. Нова редакція українського правопису: основні засади української орфографії. Принципи українського правопису. Основні правила вживання м'якого знака й апострофа. Правопис слів іншомовного походження. Правопис українських та інших слов'янських і неслов'янських прізвищ. Правопис складних слів.

Лексикологія, фразеологія, лексикографія

Предмет лексикології. Зв'язок лексикології з іншими мовознавчими дисциплінами. Слово в лексико-семантичній системі мови. Ознаки слова як мовної одиниці. Слово і поняття. Знакова природа слова. Лексика української мови як система. Однозначність і багатозначність слів в українській мові. Пряме і переносне значення слова. Типи переносних значень. Стилістичні можливості слова.

Явище омонімії. Типи омонімів і шляхи їх виникнення. Питання про критерії розрізнення омонімії та полісемії. Відмежування лексичних омонімів (повних і часткових) від омофонів, омографів і омоформ. Функціонально-стилістичне використання омонімів. Синонімія як тип лексико-семантичних відношень. Поняття синонімічного ряду. Класифікація та стилістичні функції синонімів. Антонімія. Семантична та структурна класифікації Антонімів. Антитеза й оксюморон як стилістичні фігури. Явище паронімії. Причини появи паронімів. Особливості паронімічного ряду. Класифікація паронімічної лексики.

Склад і формування української лексики з погляду її походження. Власне українська лексика, її фонетичні та морфологічні особливості, функції. Лексичні запозичення з інших мов. Старослов'янізми, їх семантичні, фонетичні, словотвірні та морфологічні ознаки. Стилістичне використання старослов'янizmів. Місце іншомовних слів у складі лексики української мови. Причини іншомовних запозичень.

Лексика української мови з погляду її вживання. Лексика загальнонародного вживання та лексика обмеженого вживання. Діалектна лексика, її роль у мові. Спеціальна лексика, її функції. Терміни в різних стилях мови. Лексика, обмежена в ужитку соціальним середовищем: жаргонізми й арготизми. Мовні та стилістичні функції професіоналізмів, жаргонізмів та арготизмів.

Активний і пасивний склад лексики сучасної української мови. Застарілі слова, їх типи. Неологізми, їх типи. Стилістичні функції застарілих слів і неологізмів. Предмет фразеології. Джерела фразеології. Фразеологізм – основна одиниця фразеологічної системи. Фразеологічне значення, його відмінність від лексичного. Типи фразеологізмів. Фразеологічні засоби стилістики.

Лексикографія як мовознавча дисципліна. Типи словників, їхні кращі зразки. Короткі відомості щодо історії становлення і розвитку української лексикографії.

Морфеміка, словотвір

Морфеміка як особливий розділ науки про мову. Зв'язок морфеміки з іншими лінгвістичними дисциплінами. Основні одиниці морфеміки: морфема, морф (варіант морфеми). Визначення морфеми. Розвиток поглядів на морфеми в українському мовознавстві. Коренева морфема. Афіксальні морфеми.

Класифікації афіксів сучасної української мови. Класифікація афіксів за роллю в слові. Класифікація афіксів за місцем розташування в слові.

Поділ слова на морфеми. Морфемний аналіз слова. Поняття основи слова, три аспекти її виявлення. Подільність основи. Корінь – обов'язкова частина слова. Корені зв'язані та вільні; первинні та вторинні.

Комплексні одиниці словотвору. Словотвірна пара, словотвірний ланцюг. Словотвірне гніздо. Ступеневий характер українського словотворення. Поняття словотвірного типу. Словотвірне значення. Класифікація словотвірних типів. Словотворчий аналіз. Способи словотворення. Виділення способів словотворення у сучасному мовознавстві. Морфологічний спосіб словотворення та його різновиди. Префіксальний різновид морфологічного способу словотворення. Суфіксальний різновид морфологічного способу словотворення.

Префіксально-суфіксальний різновид морфологічного способу словотворення. Постфіксальний різновид. Неафіксальні різновиди морфологічного способу словотворення. Осново- та словоскладання як різновиди морфологічного способу словотворення. Абревіація – різновид морфологічного способу словотворення. Типи абревіатур та стилістичні

можливості їх вживання. Морфолого-синтаксичний спосіб словотворення та його різновиди.

Субстантивація – різновид морфолого-синтаксичного способу словотворення. Ад'єктивація – різновид морфолого-синтаксичного способу словотворення. Адвербіалізація – різновид морфолого-синтаксичного способу словотворення. Лексико-синтаксичний та лексико-семантичний способи словотворення.

Морфологія

Основні поняття і предмет морфології. Зв'язок морфології з іншими лінгвістичними дисциплінами. Слово, словоформа; поняття граматичної категорії. Типи граматичних категорій. Поняття граматичної форми. Способи й засоби вираження граматичного значення.

Система частин мови в сучасній українській мові. Критерії визначення частин мови та історія їх становлення в українському мовознавстві. Повнозначні частини мови і службові слова (аналітичні синтаксичні морфеми). Іменник і дієслово як центральні (основні) частини мови. Взаємозв'язок іменникової та дієслівної семантики.

Іменник. Визначення іменника як частини мови. Взаємна обумовленість лексичного значення та граматичних ознак іменника. Лексико-граматичні категорії іменника. Іменники – власні і загальні назви. Іменники – конкретні і абстрактні назви, особливості семантики і відмінювання. Іменник – збірні та речовинні назви, особливості семантики та відмінювання. Категорія роду іменника, її реальна та формальна семантика, засоби вираження. Рід невідмінюваних іменників та абревіатур. Стилістичні функції граматичної категорії роду. Категорія числа іменника, її обумовленість зовнішньою семантикою, засоби вираження. Історичні зміни у формуванні категорії числа іменників. Стилістичні функції граматичної категорії числа. Категорія відмінка іменника, граматичний зміст та засоби вираження. Система відмінків сучасної української мови. Кличний відмінок як специфічна форма української літературної мови. Історичні зміни в системі відмінювання іменників. Особливості відмінювання іменників I відміни. Особливості відмінювання іменників II відміни. Особливості відмінювання іменників III та IV відмін.

Визначення прикметника як частини мови. Морфологічна будова та граматичні ознаки прикметника. Короткі і повні, стягнені і нестягнені форми прикметників (з історичними коментарями). Розряди прикметників та принципи їх розмежування. Проміжні розряди прикметників. Семантико-морфологічні особливості якісних прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників. Лексико-семантичні категорії відносних прикметників. Присвійні прикметники, їхні ознаки. Відмінювання прикметників. Субстантивація прикметників.

Визначення числівника як частини мови. Погляди мовознавців на числівник. Граматичні ознаки числівника. Класифікація числівників за морфологічною будовою (з історичними коментарями). Класифікація числівників за семантикою. Відмінювання числівників. Синтаксичні параметри числівників.

Займенник як частина мови. Місце займенника у системі частин мови (історія питання). Поділ займенників на розряди за значенням. Явище прономіналізації в сучасній українській мові.

Дієслово як самостійна частина мови і як система дієслівних форм. Граматичні особливості інфінітива. Загальнодієслівні граматичні категорії. Типи дієслівних утворень, їхні граматичні ознаки та синтаксичні функції. Загальнодієслівна категорія виду, засоби її вираження. Загальнодієслівна категорія стану, способи та засоби її вираження. Загальнодієслівна категорія перехідності-неперехідності, способи та засоби її вираження. Дієслівна категорія способу, засоби її вираження. Історія утворення форм умовного та наказового способів. Дієслівна категорія часу, засоби її вираження. Значення часових форм. Історія форм майбутнього та минулого часу. Дієслівна категорія особи, засоби її вираження. Безособові дієслова. Дієприкметник як особлива форма дієслова. Граматичні ознаки дієприкметників. Активні і пасивні дієприкметники. Історія творення дієприкметних форм. Дієприслівник як особлива форма дієслова. Граматичні ознаки дієприслівників. Історія творення дієприслівникових форм. Дієслівні форми на *-но*, *-то*, їх граматичні ознаки, історія творення.

Визначення прислівника як частини мови. Розряди прислівників. Класифікація прислівників за синтаксичною функцією. Загальна характеристика атрибутивних прислівників. Загальна характеристика предикативних прислівників. Загальна характеристика модальних прислівників.

Службові частини мови. Функціональна характеристика службових слів.

Прийменник як службова частина мови. Погляди мовознавців на прийменник. Розряди прийменників за структурою. Семантико-стилістичні особливості вживання прийменників.

Сполучник як службова частина мови. Основні підходи до визначення статусу сполучника. Сурядні і підрядні сполучники. Розряди сполучників за структурою. Багатозначність і синонімія сполучників.

Частка як службова частина мови. Проблема лінгвістичного статусу часток. Функції часток. Розряди часток за значенням. Перехід інших частин мови у частки (партикуляція). Правопис частки не з різними частинами мови. Вигук як особливий лексико-граматичний розряд слів.

Звуконаслідувальні слова. Синтаксична характеристика вигуків.

Синтаксис і пунктуація

Синтаксис як розділ граматики. Зв'язок синтаксису з іншими мовознавчими дисциплінами. Основні одиниці синтаксису: словосполучення, речення. Питання про синтаксичні одиниці, більші за речення. Текст. Типи зв'язного мовлення. Речення і словосполучення як окремі синтаксичні одиниці. Речення і висловлювання. Речення і фраза.

Словосполучення. Граматичне значення, структурні схеми та типи словосполучень. Класифікація словосполучень за лексико-граматичним принципом. Поділ словосполучень за будовою. Функції словосполучення. Типи підрядного зв'язку. Засоби вираження підрядних зв'язків. Узгодження і кореляція. Керування як тип підрядного зв'язку. Відмінкове прилягання та власне прилягання як типи підрядного зв'язку.

Речення. Визначення речення. Предикативність і модальність – основні ознаки речення. Аспекти вивчення речення: формально-граматичний, семантико-синтаксичний, комунікативний. Класифікація речень. Типи речень за комунікативною настановою (розповідні, питальні, спонукальні, бажальні), способом вираження та характером предикативних відношень. Стверджувальні й заперечні речення. Окличні речення. Класифікація речень за будовою.

Просте речення як монопредикативна одиниця. Поняття про мінімальну структурну схему речення. Двоскладні та односкладні речення. Типи речень за повнотою реалізації структурної схеми. Предикативний центр речення. Головні члени речення. Номінативні підмети, засоби їх вираження.

Підмети- словосполучення, їх класифікація й засоби вираження. Інфінітивні підмети. Простий дієслівний присудок – координований і некоординований. Простий дієслівний ускладнений присудок. Складений дієслівний присудок. Засоби вираження допоміжних компонентів складеного дієслівного присудка. Особливості граматичної будови іменних двоскладних речень. Іменний складений присудок. Типи зв'язок. Засоби вираження іменної частини. Ускладнені форми складених дієслівного та іменного присудків.

Другорядні члени речення. Додатки (прямі, непрямі), способи їх вираження. Прислівні поширювачі означального типу (узгоджені, неузгоджені). Прислівні поширювачі обставинного типу (місця, часу, причини, мети, умови, допусту, способу дії). Прикладка як присубстантивний поширювач. Правопис прикладок.

Односкладні речення. Питання про односкладні речення та їх класифікація в мовознавчій науці. Типи дієслівних односкладних речень. Означено-особові, неозначено- особові та узагальнено-особові речення. Безособові речення. Інфінітивні речення. Односкладні речення іменного класу – номінативні.

Мовленнєві аспекти теорії речення. Повні та неповні речення. Статус неповних речень у системі синтаксичних одиниць. Типи неповних речень (контекстуальні, ситуативні). Обірані речення. Вільні синтаксеми.

Поняття про просте ускладнене речення. Речення з сурядними (відкритими та закритими) рядами словоформ. Речення з пояснювально-уточнювальними зворотами. Розділові знаки при уточнювальних зворотах. Речення зі звертаннями. Функції звертань. Поняття про вокативні речення. Речення зі вставними і вставленими конструкціями. Функціонально-семантичні групи вставних компонентів. Основні правила пунктуації в простому ускладненому реченні.

Складне речення. Загальна характеристика складного речення. Засоби зв'язку предикативних частин. Питання класифікації складних речень. Логіко-граматична, формально-граматична та структурно-семантична класифікації складних речень.

Складносурядні речення в сучасній українській мові. Складносурядні речення відкритої

структури. Складносурядні речення закритої структури. Пунктуація у складносурядних реченнях.

Складнопідрядні речення, особливості їх будови. Класифікація складнопідрядних речень. Займенниково-співвідносні речення. Складнопідрядні речення з прислівним зв'язком (граматичного і семантичного типу). Складні речення з підрядними зв'язувальними. Складнопідрядні речення розчленованої структури (загальна характеристика). Складні речення з підрядними мети. Складні речення з підрядними умови. Складнопідрядні речення часу. Складнопідрядні порівняльні речення. Складнопідрядні речення причини. Складнопідрядні допустові речення. Складнопідрядні наслідкові речення. Складнопідрядні зіставлювальні речення. Складнопідрядні речення відносно- поширювальні. Пунктуація в складнопідрядних реченнях.

Складні безсполучникові речення. Визначення, питання класифікації. Складні безсполучникові речення відкритої та закритої структури. Пунктуація у складних безсполучникових реченнях.

Складні ускладнені речення. Складнопідрядні речення ускладненої структури (з кількома підрядними). Складні синтаксичні конструкції з сурядним, підрядним та безсполучниковим зв'язком. Період та його стилістичні можливості.

Принципи української пунктуації. Система розділових знаків, їх функції. Основні пунктограми української мови.

1. Перелік обов'язкових та вибіркових завдань, кінцеві терміни підготовки, схема їх оцінювання

Методи контролю: усний, письмовий (творчо-продуктивні завдання: методичний диктант, методичне есе, проекти, презентації, моделювання фрагментів уроку, конспекти уроків), тестування, екзамен.

Форми контролю знань студентів: поточний, контрольний захід (модульна контрольна робота) та підсумкова атестація.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він включає оцінювання теоретичних знань, набутих практичних умінь, здатність студента до аналізу науково-методичних джерел, здатність до моделювання уроку. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою: 2,3,4,5. Реалізується через усні відповіді здобувачів освіти, методичних диктантів, есе, тестування, проектування, підготовки презентацій, моделювання фрагментів уроку української мови.

Модульний контроль проводиться один раз в семестр. До контрольної роботи допускаються усі студенти. Контрольна робота студента, що не з'явився, оцінюється незадовільно.

Підсумковий контроль – екзамен. Екзамен проводиться в усній формі. Студенту пропонуються три питання теоретико-практичного змісту. Оцінюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Мукачівському державному університеті. Наказ №33-ОД від 22.02.2018 р.

Критерії оцінювання результатів навчання

1. Оцінювання усної відповіді.

Усна відповідь оцінюється за чотирибальною системою. Критерії такі.

Оцінка «відмінно»: вичерпна відповідь на питання. Студент володіє методикою викладання української мови, знає вимоги мовно-літературної галузі Державного стандарту базової освіти, Типової програми. Відповідає логічно, послідовно, системно. Відповідь свідчить про глибоке знання матеріалу. Опанував основну й додаткову літературу з теми, рекомендованої планом заняття. Розповідає впевнено, проявляє креативність, наводить фрагменти уроків. Мовлення виразне, відповідає орфоепічним нормам.

Оцінка «добре»: відповідь на питання повна, але містить 2-3 мовленнєві помилки. Студент виявляє досить повні знання матеріалу, не припускається у своїй відповіді методичних помилок, засвоїв основну літературу та рекомендовану. Проте припускається неточностей у вживанні професійної лексики, формулюванні мовної термінології. Дає відповіді на питання викладача та учасників заняття. Уміє добирати види робіт для фрагментів уроку.

Оцінка «задовільно»: відповідь на питання неповна. Студент виявляє знання матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання за спеціальністю, володіє методами та прийоми

навчання української мови, але припускається помилок при їх застосуванні. Відповідь не повністю розкриває проблему. Відповідає на поставлені запитання з помилками, однак спроможний зі сторонньою допомогою виправити їх. Складно теоретичні відомості супроводжувати фрагментами уроків.

Оцінка «незадовільно»: студент відповідає, читаючи з конспекту, без допомоги якого у матеріалі орієнтується слабо, допускає методичні, мовленнєві помилки. Відповідає на поставлені запитання тільки зі сторонньою допомогою. Відповідь студента не розкриває проблему. На запитання викладача та студентів відповісти не може.

2. Оцінювання тестових завдань:

100% — оцінка «відмінно»;

75% — оцінка «добре»;

50% — оцінка «задовільно»;

Нижче 50% — оцінка «незадовільно».

3. Оцінювання творчо-продуктивних завдань (методичний диктант, методичне есе, проєкти, презентації, моделювання уроків, конспект уроку).

Оцінка «відмінно». Студент виявив знання з методики викладання української мови, володіє мовною й мовленнєвою компетентністю, виконав завдання в повному обсязі. У роботі (презентації) не виявлено орфографічних, пунктуаційних помилок, творчий продукт оформлено мовленнєво й методично правильно. Володіє технологією конструювання уроку української мови в ЗЗСО.

Оцінка «добре». Студент виконав завдання, проте припустився 1-3 мовленнєвих чи методичних помилок. Зв'язні висловлювання оформлені правильно. Застосовує у процесі моделювання уроку як традиційні, так й інноваційні методи навчання. Мають місце окремі помилки (1-2) у формулюванні методичних термінів.

Оцінка «задовільно». Студент виконав завдання частково, припускається більше трьох помилок методичного чи мовленнєвого змісту. Робота (презентація) виконана з помилками. Застосовує традиційні методи навчання у процесі моделювання уроку.

Оцінка «незадовільно». Студент не виконав завдання.

Оцінювання модульної контрольної роботи з дисципліни

Для написання модульної контрольної роботи з дисципліни студенти отримують три завдання (тести, завдання теоретичного та практичного змісту). Для написання контрольної роботи відводиться 90 хвилин.

Форма проведення: письмова.

Контрольна робота оцінюється за національною шкалою. Оцінюється наступним чином:

«Відмінно» – заслуговує студент, який виявив всебічні й глибокі знання програмового матеріалу, засвоїв основну і ознайомився з додатковою літературою, дає повні, обґрунтовані, теоретично правильні відповіді на питання, передбачені варіантом контрольної роботи, вмів скласти план уроку; демонструє знання й розуміння основних категорій і понять. Тести виконав повністю. Робота акуратна. Добре володіє методичним матеріалом.

«Добре» – заслуговує студент, що виявив повне знання програмового матеріалу; засвоїв основну та додаткову літературу, виявив знання з дисципліни, що підтверджується складеним планом уроку, але ним допущені незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, наведенні прикладів. Виконав 75 % тестів. Робота акуратна.

«Задовільно» – заслуговує студент, що виявив знання основного програмового матеріалу, але проявив поверхові, неточні відповіді на питання, припускається помилок у наведенні етапів уроку. Студент слабо володіє спеціальною термінологією, не зовсім розуміє значення і сутність основних категорій. Виконав 50% тестів.

«Незадовільно» – студент дає неправильні відповіді на запитання, передбачені варіантом контрольної роботи, у наведенні прикладів припускається помилок, не розуміє сутності основних методичних категорій. Види робіт не передбачені планом-конспектом уроку. Не виконав тестові завдання або менше 50%.

Оцінювання екзамену

Екзамен проходить в усній формі. Екзаменаційний білет складається з 3 питань: 1 питання теоретичне, 2 – практичного спрямування. Оцінювання здійснюється відповідно до Положення

про екзамени та заліки у Відокремленому структурному підрозділі «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету».

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Інтервальна шкала	Оцінка в балах за шкалою ECTS	Оцінка ECTS	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
				<i>для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, диф.залік</i>
4,51-5,00	90 – 100	A	Високий (творчий)	відмінно
4,01-4,50	82-89	B	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
3,51-4,00	75-81	C		
3,16-3,50	69-74	D	Середній (репродуктивний)	задовільно
2,51-3,15	60-68	E		
1,51-2,50	35-59	FX	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно з можливістю повторного складання
0,00-1,50	0-34	F		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл вагових коефіцієнтів при оцінюванні рівня засвоєння навчальної дисципліни

Модуль №1		
Підсумкова оцінка (середньозважений бал)		
Поточна успішність		Семестровий контроль
Аудиторна робота (в т.ч. самостійна та індивідуальна робота студента)	Контрольний захід (модульна контрольна робота)	Екзамен
середнєарифметичне оцінок за національною шкалою	оцінка за національною шкалою	оцінка за національною шкалою
$k_1=0,3$	$k_2=0,3$	$k_3=0,4$
$\sum k_i = 1$		

Література

Базова

Основні джерела:

1. Бодик О. П., Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. – Київ, 2011.
2. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. – Харків, 1977.
3. Микитюк О. Сучасна українська літературна мова: самобутність, система, норма: навч. посібник. – Львів, 2010.
4. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія / За ред. І. К. Білодіда. – Київ, 1973.
5. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ, та ін.; За ред. А. П. Грищенко. – 2-ге вид. – Київ, 1997.
6. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; За ред. М. Я. Плющ. – 3-є вид. – Київ, 2001.

7. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / за ред. А. К. Мойсієнка. – Київ, 2013.
8. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін.; За ред. О. Д. Пономарева. – 3-є вид. – Київ, 2005.
9. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. – Київ, 2000, 2004, 2007. 10. Українська мова: Практикум. Навчальний посібник / Пазяк О. М., Сербенська О. А., Фурдуй М. І., Шевченко Л. Ю. – Київ, 2000. 11. Ющук І. П. Українська мова. – Київ, 2005.

Додаткові джерела:

1. Авксентьева Л. Г., Калашник В. С., Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови. – Ужгород, 1977.
2. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: Посібник / Заг. ред. О. Сербенської. – Львів, 1994.
3. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. – Київ, 1991 (та ін. видання).
4. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. – Київ, 1995.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / В. Т. Бусел (уклад. та голов. ред.). – Київ, 2005.
6. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика сучасної української мови: Використання морфологічних засобів мови. – Київ, 1998.
7. Волощак М. Неправильно – правильно: Довідник з українського слововживання. За матеріалами ЗМІ. – Київ, 2000.
8. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. – Київ, 1985.
9. Головащук С. І. Перекладні словники і принципи їх укладання: На лексичному матеріалі російської та української мов. – Київ, 1976.
10. Головащук С. І. Словник-довідник з правопису та слововживання / За ред. В. М. Русанівського. – Київ, 1989.
11. Горецький П. Й. Історія української лексикографії. – Київ, 1963. 12. Гринчишин Д. Г., 13. Сербенська О. А. Словник паронімів української мови. – Київ, 1986. 13. Гринчишин Д., 13. Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. – Львів, 1996.
14. Демська О. М., Кульчинський І. М. Словник омонімів української мови. – Львів, 1996.
15. Демський М. Т. Фраземна паронімія // УМЛШ. – 1988. – № 1.
16. Друм Т. Сленг: погляд зсередини // Дивослово. – 1998. – № 12.
17. Івченко А. Українська народна фразеологія: ономазіологія, ареали, етимологія. – Харків, 1997.
18. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок. – Львів, 2000.
19. Караванський С. Пошук українського слова, або Боротьба за національне «я». – Київ, 2002.
20. Караванський С. Російсько-український словник складної лексики. – Київ, 1998
21. Караванський С. Секрети української мови. – Київ, 1994.
22. Коваль А. П. Слово про слово. – Київ, 1976.
23. Коваль А. П., Коптілов В. В. Крилаті вислови в українській літературній мові. – К., 1975.
24. Критенко А. П. Паронімія в українській мові // Мовознавство. – 1986. – № 3.
25. Культура української мови: Довідник / За ред. В. М. Русанівського. – Київ, 1990.
26. Кульчицька Т. Ю. Українська лексикографія XIII – XX ст.: Бібліограф. покажчик. – Львів, 1999.
27. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. – Харків, 1977.
28. Мамрак А. В. Проблеми словотвірної омонімії // Мовознавство. – 1992. – № 3.
29. Мацько Л. І., Сидоренко О. М. Українська мова: Посібник. – 2-е вид. – Київ, 1996.
30. Медведєв Ф. П. Українська фразеологія: Чому ми так говоримо. – Харків, 1978.
31. Москаленко А. А. Нарис з історії української лексикографії. – Київ, 1961.
32. Москвін В. П. Эвфемизмы: системные связи, функции и способы образования // Вопросы языкознания. – 2001. – № 3.
33. Муқан Г. М. Багатозначність і омонімія // УМЛШ. – 1970. – № 8.
34. Непийвода Н. Ф. Сам собі редактор: Порадник з української мови. – Київ, 1998.
35. Нечитайло О. І. Синоніми в лексикографії. – Київ, 1987.

36. Німчук В. В. Давньоруська спадщина в лексиці української мови. – Київ, 1992.
37. Пазяк О. М., Кисіль Г. Г. Українська мова і культура мовлення. – Київ, 1995.
38. Полюга Л. М. Словник антонімів / За ред. Л. Г. Паламарчука. – Київ, 2001.
39. Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради. – Київ, 2003.
40. Потелло Н.Я. Українська мова і ділове мовлення. – Київ, 2002.
41. Різун В. В., Мамалига А. І., Феллер М. Д. Нариси про текст. – Київ, 1998.
42. Селіванова О. О. Концептуалізація просторової орієнтації в українських фраземах // Мовознавство. – 2004. – № 1.
43. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психолінгвістичний та етнокультурний аспекти). – Київ ; Черкаси, 2004.
44. Сербенська О., Волощак М. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем. – Київ, 2001.
45. Сімонок В. П. Семантико-функціональний аналіз іншомовної лексики в сучасній українській мовній картині світу. – Харків, 2000.
46. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. – Київ, 1973.
47. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. – Київ, 1984.
48. Словник синонімів української мови: у 2 т / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. – Київ, 2001.
49. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. – Київ, 2005.
50. Ставицька Л. О. Незаконослухняна мова // Коментар. – 2004. – № 3.
51. Ставицька Л. О. Проблеми й аспекти вивчення жаргонної лексики: Соціолінгвістичний аспект // Українська мова. – 2001. – № 1.
52. Сухопар В. Ф. Бібліографія українських словників (1990– 1997) // Вестник Международного славянського університета. – Харків, 2000.
53. Сучасна українська літературна мова: Довідник / Л. Ю. Шевченко, В. В. Різун, Ю. В. Лисенко; За ред. О. Д. Пономарева. – 2-е вид. – Київ, 1996.
54. Тараненко О. О. Деякі питання теорії синонімії словника // Мовознавство. – 1983. – № 3.
55. Тараненко О. О. Новий словник української мови: Концепція і принципи укладання словника. – Кам'янець-Подільський, 1996.
56. Тараненко О. О. Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад української літературної мови і явище пуризму // Мовознавство. – 2006. – № 1.
57. Ткаченко О. До концепції нового «Словника української мови» // Українська мова. – 2002. – № 1.
58. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: Завдання і вправи. – Київ, 1995.
59. Ужченко В. Д. Народження і життя фразеологізму. – Київ, 1988.
60. Український правопис (4-е видання, виправлене й доповнене). – Київ, 1997 (і наст. стереотип. видання).
61. Фразеологічний словник української мови: у 2 т. – Київ, 1993.
62. Чак Є. Д. Складні випадки правопису та слововживання. – Київ, 1998.
63. Шевченко Л. Ю., Різун В. В., Лисенко Ю. В. Сучасна українська мова: Довідник. – Київ, 1993.

Джерела Internet:

1. www.linguist.univ.kiev.ua
2. www.mova.info
3. www.vesna.org.ua
4. Електронна бібліотека Інституту журналістики (www.journ.univ.kiev.ua)

Методичне забезпечення бібліотеки ВСП «ГПФКМДУ» з курсу «Сучасна українська мова»:

1. Практичні заняття з курсу «Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія» / Уклала З. Купчинська. – Львів, 1999. – 51 с.
2. Лексикологія сучасної української літературної мови. Практикум: Навчально-методичний посібник для студентів I курсу філологічного факультету / І. Ціхоцький, О. Левчук. – Львів, 2014. – 258 с.
 1. Авксентьева Л. Г. Сучасна українська мова : Фразеологія : навч. посіб. для студ. філолог. ф-тів ун-тів Харків : Вища школа, 1983
 2. Бевзенко С.П., Литвин Л.П., Семеренко Г.В. Сучасна українська мова : Синтаксис : навч. посіб. для студ. філолог. спец. ВНЗ. Рек. МОН України Київ : Вища школа, 2005
 3. Бодик О. П., Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ.

4. ВНЗ. Рек. МОН України Київ : ЦУЛ, 2011 За ред. Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова : підруч. для студ. ВНЗ. Затв.МО України Київ : Вища школа, 1994
5. Медведєв Ф. П. Українська фразеологія. Чому митак говоримо. 2 вид., стер. Харків : Вища школа, 1982
6. Мойсієнко А. та ін.Сучасна українська літературна мова : Лексикологія. Фонетика
7. [Електронний ресурс] : підруч. для студ. філолог. ф-тів ВНЗ. Затв. МОН України Київ : Знання, 2010
8. Ужченко В.Д.,Герновська Т.П.,Маркотенко Т.С. Сучасна українська мова : Збірник вправ і завдань : навч. посіб. для студ. ВНЗ I-II рівнів акредитації. Рек. МОН України Київ : Вища школа, 2006
9. Шевченко Л. Ю. та ін. Сучасна українська мова : довідник. Рек. МОН України Київ : Либідь, 1993
10. Шкурятяна Н. Г.,Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова : Модульний курс : навч. посіб. для студ ВНЗ. Рек. МОН України Київ : Вища школа, 2007
11. Юшук І. П. Українська мова : підруч. для студ. філолог. спец. ВНЗ. Затв.МОН України Київ : Либідь, 2004.

Політика викладача

Дисципліна «Сучасна українська мова» є обов'язковим компонентом. Вона передбачає формування інтегральної, загальних, спеціальних компетентностей.

У процесі лекції здобувачі освіти можуть вести конспект чи фіксувати її тези. Під час підготовки здобувача освіти до занять лекційний матеріал викладача повинен усвідомлюватися, узагальнюватися, доповнюватися самостійно опрацьованими даними. Практичні заняття вимагають підготовки усних відповідей, виконання тестів, складання творчих завдань, презентації тощо. Їх підготовка повинна нести творчий характер. На практичних заняттях присутність здобувачів освіти може є обов'язковою; пропущені години мають бути відпрацьовані. Це ж стосується й тих, які не виконали завдання або показали відсутність знань з основних питань теми. Присутність здобувача освіти на модульній контрольній роботі є обов'язковою.

В освітньому процесі здобувачі освіти повинні дотримуватися толерантності, етики спілкування, бути відповідальними. Самостійні завдання потребують дослідження, креативності.

Здобувачі освіти повинні розвивати професійне мовлення, займатися самоосвітою, опрацьовувати джерела літератури та Інтернет-джерела з питань та проблем методів навчання сучасної української мови. Майбутні філологи повинні вільно спілкуватися державною мовою, ефективно працювати з різними видами інформації, використовувати інформаційні й комунікаційні технології, знати й розуміти систему мову, норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності, володіти культурою усного й писемного мовлення.